

cerkveni časopis.

№ 11.

V Saboto 9. Kimorca

1818.

Benediktus.

Hvaljen bod' Gospod, Bog Izraela,
Sklenil je, z visave obiskati
Jagnjeta skropljeniga kardela,
Svojemu ljudstvu odkupljenje dati.

Vsadi močni rog je odrešenja
V hišo Davidovo za nesrečne,
Ker dajal je David dar čiščenja,
Zvésto deržal Mu zavéze večne.

V večnim Bitju bil je sklep visoki,
Ga sklenilo je predavne čase,
Ga od nekđaj péli so preroki;
Spolnit pride zdaj njih svete glase.

Rešit zemlje sužne siromake
Neprijatlov hudih černe zlobe,
Nas otét sovražne roke vsake,
Strét okove greha in hudobe;

Zlit na zemljo vsmiljenja potoke:
Milost nam, in milost za očete, —
In storit spomina si poroke
Svoje — časov časam zvéze svete;

In persego, ki jo ob véku davnim
Je persegel v milosti bogati
Abrahamu in očakam slavnim,
Zdaj dobrótno njih sinovam dati,

De 'z sovražnikov kervave roke
Rešeni — skropljena množca plaha —
Kraljev Kralju vse časti visoke
Služ'mo brez trepeta in brez straha,

Služ'mo Mu v ljubezni in svetosti,
Bratam lajšamo njih težke réve;
In v obliči božje visokosti,
Preživ'mo v pravici svoje dnéve. —

Ti pa, dete! prérók imen'vano —
Prérók boš nar viksiga Gospoda;
Njemu pred obličjem boš poslano,
Mu stezé perpravljat — do prihoda,

Pot pokore ljudstvam pokazati,
In zveličanja jim dajat znanja,
V Jordanu skésane kerševati
V sladko znamenje: grehov odpušanja;

Po priserčnost' božje vsedobrote,
Ktera vsmiljenje otrokam daja;
Po leti je obiskil sirote,
On, ki se iz visokosti izhaja,

Razsyetlit jih s svet'ga znanja žari,
Ki sedé po mraku smertne sence,
De stopinje naše okovari,
Mira hladniga da rajske vence.

Večnim' Trojstvu bodi večna hvala,
Vse stvari jo pojte na vse glase!
Péla se je, poje, prepevála
Se Bogú ho vse, vse večne čase.

Jeran,

Kratki premislili

s. evangelija za trinajsto nedeljo po
binkostih. (Luk. 17, 11—19.)

Ko je Jezus sadnjič v Jeruzalem šel, in se je nekemu tergu bližal, ga je srečalo deset gobovih mož, kateri so od daleč obstali, in na glas začeli vpiti in prositi: „Jezus, učenik, usmili se nas!“ Gobovim ljudem je bilo prepovedano se drugim bližati, ker je bila njih bolezen nalezljiva; zato so od daleč obstali. Gobova bolezen je peloba grehov, katerih se nedolžni ljudje kmalo navzamejo, če se z grešniki pečajo. Ker se grešnikom ne more prepovedati, da bi med ljudi ne hodili, je treba, da se dobri kristjani hudobnih in zapeljivih družin sami verujejo, in se brez potrebe z grešniki ne pečajo. „Teh se morajo kristjani“ pravi s. Avguštin, „tako ogibati, če je mogoče, kakor dalj odločenih.“

Ker so gobovi svojo nesrečo in nadlogo spoznali, so klicali na pomoč. Zakaj pač grešniki v boleznih svoje duše ne iščejo in ne prosijo pomoči? Oh, zato, ker bolezen in nadlog svoje duše ne čutijo in ne vidijo! O koliko je bolj revin človek, ki je na duši bolan, kakor drug, ki je bolan na telesu! Zato pravi s. Avguštin: „Naj taki na ves glas kličejo Kristusa, kakor unih deset gobovih, ki so od daleč stali in svoj glas povzdigvali, rekoč: Jezus, učenik, usmili se nas!“

Prošnja gobovih je naukopolna: je ponižna,

ker so od daleč stali, in se nevredne spoznali, se bližati: je serčna, ker so na ves glas vpili; je zaupljiva, ker so Jezusa imenovali učenika, ali gospoda, s čimur so hotli na znanje dati, de vanj zaupajo, de jih ozdravi, če le hoče, ker je vsigamogočin; je bila zedinjena, toraj toliko močnejši, ker so z enim glasom in seream prosili.

„Ker jih je Jezus pogledal, jim je rekel: Pojdite, in pokažite se duhovnim.“ To je bilo toliko, kakor de bi jim bil rekel: Očišeni bote, le sturite to, kar je gobovim, kadar so očišeni, v postavi zapovedano: duhovni ne bodo bolezeni nič več najdili nad vami, in vam bodo spricali, de ste čisti. S tim je hotil Jezus njih véro na skušnjo djati. — „In zgodilo se je, de ko so šli, so bili očišeni.“ Šli so v véri, de preden pred duhovne pridejo, bodo čisti, ker so vedili, de jih duhovni ne morejo očistiti, ampak de imajo le presoditi, če so čisti ali ne. Med tim, de so šli, so bili očišeni.

Véra teh gobovih je bila taka, kakoršna mora tudi naša biti: ponižna, priprosta, stanovitna, popolna. Ponižnost njih vére je bila v tem, de so bili zadovoljni v tem, kar jim je Jezus sturil. Ko je Jezus bolnike ozdravljaj, je večidel k njim šel, jih nagovoril, se jih dotaknil, ali še kaj več sturil, kar je kazalo, de hoče pomagati, njih pa ni pred se vzel, se nobeniga dotaknil, jim nič posebniga rekel, kakor samo to, de naj se gredo duhovnim pokazat. Ako bi bili ti možje prevzetni, bi bili kaj posebniga od Jezusa hotli, de bi bil z njimi sturil, in bi se ne bili samo na njegove besede zanašali, temuč mislili bi bili, de jim noče ali pa ne more pomagati. — Tako ponižna mora tudi naša véra biti; ne smemo po svoji glavi presojevati resnič svete vére, pa tudi ne naukov, ktere slišimo od učenikov ali spovednikov, kakor de bi ne bili našimu stanu, naši učenosti ali naši pobožnosti primerjeni, kakor prevzetni kristjani delajo, in zato od svoje vére nobeniga sadu nimajo.

Priprostost njih vére je bila v priprosti ali slepi pokoršini do Jezusovih besedi. Lahko bi si bili mislili: čimu nas Jezus le k duhovnim pošilja, ko se nismo čisti? Kaj hočemo s svojimi gobami pred duhovnimi početi? Nič tega niso mislili, nič modrovali, ampak pokorni so sturili, kar jim je bilo zapovedano. — Tako mora tudi naša véra priprosta biti: ne smemo želeti več vediti, kakor nam Bog razodeva, v njegove skrivnosti ne smemo tišati, de bi jih razumeli, temuč po tem, kar nam je rečeno, se moramo ravnati, in svojo pamet večni resnici voljno podvreči.

Stanovitnost in popolnost njih vére je bila v tem, de so vse na tanko sturili, kar jim je bilo zapovedaniga, in de so se tudi duhovnim pokazali. Besede svetiga evangelija: „med tim, ko

so šli“ nam dajo na znanje, de se njih ozdravljenje ni na naglim zgodilo, temuč le počasi med tim, de so šli. Morebiti de so bili še precej daleč na poti, preden se je en malo poznalo, de se njih bolezen ozdravlja. Desiravno se pa ozdravljenje ni na enkrat zgodilo, vender niso opešali v véri, temuč so se terdno zanesli, de preden pred duhovne pridejo, bodo očišeni. Potem pa, ko so vidili, de so čisti, še preden so pred duhovne prišli, vender spolnenja zapovedi Jezusove niso hotli v nemar pustiti, se duhovnim skazati; niso mislili ali rekli med seboj: Čimu bomo zdaj pred duhovne hodili, ko smo že čisti? — Naša véra mora biti tako stanovitna in popolnoma; nobena težava, nobena zopernost, če se nam kmalo ne zgodi, kar prosimo ali kar upamo, nas ne sme ostrašiti, ali nam vére vzeti, de nam bo Bog gotovo pomagal; le kolikor bolj stanovitno in terdno se na Boga zanesemo, toliko pred nam bo pomagal. Kadar smo pa uslišani, in smo že dosegli, kar smo želeli, ne smemo prejenjati spolnovati tega, kar nam je bilo zapovedano; če smo očišeni in ozdravljeni od svojih grehov, ne smemo misliti, de nam po tem ni treba toliko skerbi in prizadevanja, ali de smo po tem od dolžnosti čuvanja in serčne molitve odvezani in oprosteni. Še le kolikor večkrat se duhovnim skazemo, toliko bolj bomo očišeni, in toliko bolj smemo upati, de bomo zmiraj čisti ostali.

Deset je bilo očišenih, pa le edin se je vernil, in se Jezusu zdravniku pred noge vergel in zahvalil. Jezus mu je rekel; „Vstani in pojdi, tvoja véra ti je pomagala.“ Te besede niso bile zastonj izrečene, ampak z njimi ga je ozdravil Jezus, kakor pred na telesu, tako zdaj na duši. Unih devet je bilo sicer ozdravljenih na telesu, tode njih duša je še bolna ostala; sej je že sama nehvaležnost huda bolezen na duši. — Varuj se, kristjan nehvaležnosti, ker te ta pregreha obilniših dobrot božjih nevredniga dela. Kolikor večji bo tvoja hvaležnost za vsako gnado, ki jo prejmeš od Boga, toliko večji in obilniši gnade boš od njega neprenehama prejemal.

Potočnik.

Kakó bi nekteri radi katolško cerkev prenaredili (spacili).

Spisal Peter Hiciager.

Le ena je prava cerkev, v kteri je zveličanje najti: tista, ki je od Zveličarja človeškiga rodú, od Jezusa Kristusa, božjiga Sinú postavljena, in ki imá ostati do konca svetá. Letá je katolška cerkev, ktere udam biti nam je po božji milosti dano. Prava cerkev se pa ravno zato katolška ali vesoljna imenuje, ker vse terdi in derži, kar je Kristus nje božji začetnik učil in ukazal, in pa, ker je za vse čase, vse kraje in vse ljudstva postav-

ljena. Veliko zopernikov pa je katolška cerkev vsaki čas imela; zdaj je bila očitno zdaj skrito preganjana, zdaj z telesno močjo, zdaj z orožjem duhovnim namreč z posvetno modrostjo zatirana, zdaj se ji je po ravnih zdaj po zvutih potih nasprotvalo. V današnjih dneh je katolška cerkev vse to skusila. Njeni spoznovavci so bili očitno morjeni v Indii in Sirii, njeni škofji (Kelnski in Poznanski) v ječe metani na Nemškim; njeni papež (Pij VII.) je bil ped Napoleonam jetnik na Francozkim; zoper njo se na glas vpije v krivoverskih zborih, odperto piše v bukvah in novicah. Nasprot je bil zadnje dni papež Pij IX. nekako jetnik v Rimu z svojimi kardinali vred; po skritih potih se hrepeni po cerkvenim premoženji; zvito in po šegi svetá modro se podkopujejo cerkveni nauki; in zlasti zdaj se prav goljufivo cerkvi hoče lastnost katolštva ali vesoljnosti vzeti; imé „katolške“ se ji hoče pustiti, bistvo „katolške“ pa odtegniti.

Zatorej je vsim, ki jim je za pravo cerkev mar, dobro čuti, de po nevedama ne bodo zmoteni in zapeljani. Zatorej naj se tukej tiste zvižace nekaj razjasné.

1. Pred drugim gre beseda zdajnjih zopernikov katolške cerkve na to, de bi vsak narod svojo narodno cerkev imel, ali v verskih rečeh samo med seboj vkupej deržal, blezo tudi vsak narod ali vsako ljudstvo svojiga Boga imel (saj Ogri v svoji zdaj glasoviti narodni pesmi govore od Ogerskiga Boga. (Na Francozkim je že l. 1831 neki Abbé Šatél (Chatel) vstanoviti hotel francozko-katolško cerkev, ki pa ni imela dolziga obstanka. Pred kakimi petemi leti sta dva mlada duhovna na Prajsovskim, Čerski v Poznanskim in Ronge v Šlezkim, napravila nemško-katolško cerkev. Od nemško-katolške cerkve je veliko hromelo po deželi in po novicah; skorej po vsih večih mestih so družbe Nemško-katolčanov; še je bilo uni dan v Graških novicah pisano, de si nekdo na Dunaji ali Građeu (ni bilo prav razločiti) veliko prizadeva nemško-katolško cerkev vkup spraviti. Per vsim tem je pa pomniti, de je Čerski zdaj čisto pozabljen, Rongeta se še Nemci sami sramujejo; saj so ga pred malim iz Frankfurta pahnili, ker je po keremah čez polnoč pijančeval, in ljudem neumne in puntarske blodil. Drugej zopet Rusi svojo Rusko cerkev za katolško terdijo, ako ravno je njeni poglavar prav za prav le Ruski cesar. Uni dan so v Pragi že nekaj govorili od Česke cerkve, in v Zagrebu nekako od Hirske; čudo, če ni že kdo tudi od Slovenske cerkve spomnil. — Dozdaj smo sicer družbe kristjanov po deželah ali narodih imenovali Laško, špansko, Francozko, Nemško cerkev i. t. d., tode z tim nismo hotli reči, de je vsaka čisto zase; temuč cerkve vsih ljudstev so skupej ena ka-

tolška cerkev, in spoznajo vkupej eniga poglavarja, Rimskiga papeža. Ti pa, ki dan današnji po novi šegi govore od narodne nemške ali druge cerkve, mislijo prav za prav kersanske narode med saboj raztergati, vsaciga od oblasti Rimskiga papeža odločiti, in vsaciga po lastnih potih v veri in šegah voditi. Po takim pa cerkev ne bo več vesoljna ali katolška, temuč brez števila bo posameznih cerkvá, ki bodo malo ali nič v edinosti. To sicer bi ne bilo napačno, če bi vsak narod imel svoje škofo, in bi en škof ne imel brez potrebe zmešanih rodov; vonder se to ne da lahko povsod izpeljati, zlasti kjer so ljudstva bolj zmešane, ali rodovi majhni. Per vsim tem pa morajo vsi pravi katolški škofji, bodo naj si kjerkoli na svetu, z poglavarjem cele cerkve v Rimu v tesni zavezi biti; in ako bi se imele meje kake škofije spremeniti, bi se to tudi ne smelo brez dovoljenja papeževiga zgoditi.

(Dalje nasledje.)

Čoln in mreža svetiga Petra

po evangeliu četrte nedelje po binkoš-
tih. Luk. 5, 1—11.

(Dalje.)

Petrov čoln pa ni bil le nekđaj od viharjev in valov jukan in stiskan, ampak je tudi še zdaj, in še bo; in morde še nikdar tako zvito, tako silno, z toliko serditostjo nadležvan ni bil, kakor ravno ob pričjočih časih. — Sveti oče Pij, Petrov pričjoči nastopnik, je od strupenih jezikov od vsih strani Evrope po nedolžnim in po krivim kakor hudodelnik, šuntar in puntar zaničevan in obrekovan; zvestim nad Jezusovo drago čedo čuječim škofam, so se delale pred malo časam po mnogih mestah zaničevavne parade, de bi jih žalili, njih serčnost pobili, in čedo razkropili; mnihe so preganjali. — In kdo se tisti, ki tako delajo? — Gotovo le tisti, kterim je Petrov glas neprijetin in zopern, in njegov čoln gnusoba in kamen pohujšanja, nad kterim se spodtikajo in skeevaje z svojimi glavami vanj butajo, kakor z betam ali ovnam, de bi ga razbili in potopili; gotovo le taki, kakoršnim je že s. Štefan ob svojim času, malo pred svojo sveto smertjo rekel: „Vi terdovratni in neobrezani po svojih sercih in ušesih, vi se zmerej ustavljate svetimu Duhu (Ap. dj. 7, 51.), ki ste seer božjo postavo sprejeli, pa je niste spolnili in je ne spolnujete.“ V. 53. — Zakaj se je pa tolika serditost in divjačina nad uboge mnihe v današnjih časih vzdignila? — Zato de se Jezusovo prerokvanje spolnuje, ko je rekel: „Če so mene hišniga gospodarja Belcebuba zmerjali, kolikajn več bodo še le moje družino (moje domače) tako imenovali, zaničevali in sovražili.“ Mat. 10, 25.

Kar je pa še nar bolj žalostno in za peklens-

kiga satana nar bolj veselo, kar bi tudi dandanašni marsikterimu v pravičnosti ne še popolnoma uterjenimu kristjanu v nevarin spodtiklej biti utegnilo, je to, de se jih tudi v pričujočih časih stisk in nadlog ne manka takih, kakor jih ni mankalo skozi vse stoletja že od apostelskih časov do nas, ki pridejo clo od takih, katerim je Peter en konec svoje mreže zročil, de bi jo ljudem nastavljali. — In le ti so, de naravnost, pa z žalostnim sercam, rečem, leti so bili in so še, debi tako ne, marskteri od mesa, od napuha in drugih strast ošlepljeni duhovni, ki z svojim jezikam in z svojim zaderžanjem veliko pohujšanje delajo, ker tako že hudobne še bolj uterdujejo, mlačne popolnoma omamijo, še dobrim pa velik nepokoj in strah napravljajo. Še posebno žalostno je za nas, in bo morebiti marsikterimu Slovencu ne v majhno pohujšanje in nam v sramoto slišati, de je tudi neki naš rojak, naš domačin med njimi, ki je začel z svojo glavo močno na Petrov čoln butati, kakor so nam Tirolske cerkvene novice (Kath. Bl. aus Tirol vom 4. Juli 1848, Nr. 27, S. 689) iz Dunajskih deržavljanskih novic povedale, če je res, kar Dunajske novice od njega, se velikim spoštovanjem, govore. (Privil. Wiener Zeitung vom 15. Juni d. J. Nr. 165 und W. Theaterzeitung vom 14. Juni d. J.) Če bi res ne bilo, bi se bil mende tisti gospod že oglašil in laž zavernil, pa ni bilo še slišati kaj taciga. Po njegovih besedah iz Dunajskih novic soditi, se znaajde on že na kraji strašniga brezna! zakaj njemu bi bilo, kakor se vidi, katolško cerkev tako lahko zapustiti, kakor od učeliša na drugo prijetniši učeliše se preseliti. Mende ga ne bo treba ekskomunicirati, kakor pravi, de se tega nič ne boji, ker se bo morde sam, če se pred Bogam že ni?! On kvaka in zabavlja v svoji neumni prevzetnosti, zakaj vsa učenost brez ponižne ljubezni je po besedah s. Pavla le norost, in se jezi hudo na vse druge duhovne, ki se mu ne kažejo perpravne, po njegovih žvižgi plesati, in jih vse zmerja malikvavce zlatá, mehkužnosti in napuha! Vse to je mende on po sebi umeril in potlej na vse druge prekucnil, ker nar beržej misli, de so tudi drugi vsi taki, kakoršín je on sam. Tudi duhovšnice za mlade duhovne, ktere je katolška cerkev v Tridentinskim zboru vsim škofam goreče priporočila, so mu, kakor tern v peti, na poti, in misli, de dokler bodo škofje svoje bogoslovce po njih valjali, avstrianska duhovšina nikdar ne bo tako modra in učena, kakor je on, in vse ljudstvo bo v nevednosti in neumnosti tičalo?! — Bog daj norcam pamet! Pa tudi menihe sploh on tako sovraži, de bi se mende popred z nekdašnjimi farizeji poprijaznil, kakor pa z njimi, ker so uni njemu vsaj v prevzetnosti bolj podobni, kakor le ti, ki jih on z farizeji zmerja. Tudi on tedej gotovo, pa v svojo sramoto in škodo, buta in treska

z svojo debelo in prevzetno glavo na Petrov čoln, de bi ga prekucnil, ali vsaj premajal! Al ne čudite se temu, bratje in sestre, de je tako, ker to ni nič noviga, to je že stara reč, zakaj že modri Salomon je djál, de pod solncam nič noviga ni; kar koli se zgodi, se je že tudi nekdaž godilo. (Ecclesiastes 1, 10.) Sej veste, de Jezus je imel le 12 aposteljnov, katerim je bil neizrečeno veliko dobriga storil in jih perpravljál za svoje namestnike na zemlji, in že med njimi je bil Juda Iskariot njegov ovajbež ali izdajave, ki ga je za 30 srebernikov prodal. (Vam je pa že kdej zato v glavo prišlo misliti, de so bili za to tudi drugi aposteljni in učenci Jezusovi potepuhi? kakor dandanašni svet rad zavoljo eniga vso duhovšino hudo obsodi.) Tudi že s. Pavl je škofam, ktere je bil po mali Azii gredé postavil, ko je nazaj v Jeruzalem memo šel, rekel: „Čujte nad sabo in nad vso čedo, v kateri vas je sv. Duh škofo postavil, de bi vladali cerkev božjo, ktero si je z svojo kervjo pridobil. Zakaj jest za gotovo vem, de bodo po mojim odhodu prišli nad vas zgrabljivi volkovi, ki ne bodo perzanesli čedi. Še clo iz med vas bodo nekteri vstali, ki bodo zmešnjave učili, de bi si derhal napravili“. Ap. dj. 20. 28—30. In kakor je bil s. Pavl z solzami napovedal, se je tudi zares zgodilo, in se je, de bi tako ne, godilo vse veke do naših časov. Zatoraj se nam ni treba čuditi nad tim, če se še tudi dandanašni tako in morebiti še hujše godi, kakor se je nekdaž; če jih je tudi morebiti zdaj še več, kakor nekdaž satanovih aposteljnov, ki Petrovo skalo z veliko serditostjo nadlegvajo in majajo, ktera pa oblubo imá, de jo tudi peklenske vrata ne bodo premagale. Zatoraj se tudi nam per še tako velikih nevarnostih ni treba bati, ker vemo, de je Kristus Petru rekel: „Simon! satan vas je scer hotel imeti, de bi vas preresetal, kakor pšenico; pa jest sim prosil za te, de ne omaga tvoja vëra, zatoraj tudi ti, ko boš uterjen, poterdi svoje brate“. Luk. 22, 31 32. Tedej se nam ni treba preveč za njegov čoln bati: ampak kolikor večí nevarnost vidimo, tolikajñ rajši poslušajmo Petrov glas in bodimo radi v njegovih mreži, v ktero nas je on že vjel. Tedej se nam je še pogovoriti, kaj je Petrova mreža.

(Konec naslédje.)

Versta Ljubljanskih škofov.

(Spisal Peter Hieinger.)

(Dalje.)

9. Tomaž Kren, rojen v Ljubljani l. 1560. Potem ko je na Dunaji viši šole dokončal, ga je škof Janez Tavčar v mašnika posvetil in za fajmoštra v Sekovim postavil; učenost in lepe čednosti so ga namreč perporočevale. Ko je Primaz Trubar zavoljo spačeniga uka iz dežele pobegniti mogel,

je Tomaž Kren na njegovim mestu korar per Ljubljanski stolni cerkvi, in kmalo po tem tudi dehan postāl; zraven mu je bilo zročeno v škofjski cerkvi pridigvati, ktero službo je zvesto in goreče opravljal. Zategavoljo škof Janez na svoji smertni postelji ni bolj vedil za Ljubljansko cerkev skerbeti, kakor de je njega nadvojvodu Ferdinandu za škofijo perporočil; in res je bil Tomaž Kren, ko je v Gradec k pogrebu rajneiga škofa prišel, o s. Lukeži l. 1597 tamkej Ljubljanski škof imenovan. Zdaj se je vse skupej združilo, krivi véri v Slovenskih deželah konec storiti. Nadvojvoda Ferdinand je sam leta 1598 oistre povelja po Štajerskim, Koroškim in Krajnskimi zastran zatrenja Luterske vére razposlal; Tomaža Krena pa je komisarja za uterjenje katolske vére na Krajnskimi in spodnjim Štajerskim do Drave postavil; sicer so se Luterski stanovi upirali, pa je bila zastonj. Komej je bil Tomaž Kren od papeža Klementa VIII. poterjen, je kakor nov apostelj neprestrašeno in neutrudeno pravo véro terditi in krivo véro zatirati začel; njegov pregovor je bil: „Te straši delo, le glej plačilo.“ Še preden je bil on škof posvečen, je Luteranskim pridigarjem vojvodovo povelje oznanil, v treh dneh pred sončnim zahodom pod smertno sodbo deželo zapustiti. Potem je šel z svojo duhovšino v procesii do cerkve s. Elizabete v poprejšnjim špitalu, kjer so Luterani svoje shode imeli, je kerstni kamen razbil, bukve raztergal, zidanje spet v katolsko cerkev posvetil, in s. mašo opravil. Drugo leto 1599 je bil od papeževiga poslanca Hieronima de Porcia v Gradcu v pričo Sekovškiga in Lavantinskiga škofa posvečen. Zdaj je terdo sklenil, po oblasti vojvodovi in povelji papeževim celo Krajnsko deželo od krive vére očistiti. Nar pred je začel v Ljubljani; zapeljive bukve so bile pokončane, pridige od prave katolske vére so bile večkrat deržane, in večidel mestnjanov se je dal od napačne poti spreobrniti; kar je bilo terdovratnih so mogli svoje posestvo prodati, in jo drugam potegniti. Potem je škof Tomaž obiskal Krajnj, Kamnik, Radolico in druge kraje; povsod je prebivavce od Luterstva odvernili; blizo Loža je bila Luterska cerkev celo z strelam razdjana; per drugi cerkvi na Dolenskim, ki je bila z oborožanimi luterskimi kmetmi obdana, je z malo tovarši neprestrašen noter šel, krivoverskiga fajmoštra vuakej puhnil, in cerkev katolčanam perdobil. Z tako gorečnostjo je bilo v kratkim več kot 41.000 duš katolski cerkvi perdobljenih. Zdaj je bila pa za resnico in svetost vnetiga pastirja nar veči skerb, vse svoje ovčice v pravi véri dalje ohraniti in poterditi. Zato je previdel svoji čedi potrebno število mašnikov, ves čas jih je 244 posvetil; za prihodne mašnike je 8 mest v seminarjih ustavil; Patre kapucinarje je v Lju-

bljano poklical l. 1608. Skerbel je za nove cerkve; za mnoge je dno položil, kakor v Ljubljani per s. Jakobu, na Verhniki in v Idrii, drugih več je posvetil, v Nazaretu na Štajerskim je novo dal zidati, za Petrinjo na Hrovaškim pa leseno iztesati, in jo po vodi na mesto plaviti. Tudi nove fare so bile ustanovljene, med drugimi v Polhovim gradu, v Krašnji, v Kropi, v Dolu, v Bohinji in v Višnjigori. Veliko je škof sam storil za polepsanje cerkvá, posebno per škofii in v Gornjim gradu; le v letu 1611 je 3000 gl. za popravo in lepoto božjih tempeljnóv izdal. Tudi je skerbel de bi se božja služba krasno obhajala; procesija o s. rešnjim Telesu, ki je bila že osemdeset let opuščena, je bila spet silno praznično peljana; per obiskanju cerkvá podeželi je sam duhovno opravilo imel; per posvečevanju kapucinarske cerkve v Ljubljani so bili skorej vsi fajmoštri cele škofije z 500 banderi in več ko 20.000 ljudmi zbrani, praznik spočetja Marije Device se je začel obhajati. Dalje je neutrudeni sveti mož sam velikokrat svojo škofijo obiskal, še ga to ni uderžalo, de je bil skozi sedem let vojvodov namestnik v Gradcu; mnoge tavžente jih je birmal, zraven je sam velikokrat pridigval. Če je na eni strani krivoverske bukve pokončal, je na drugi za nove evangelske bukve in nov katekizem skerbel. Tudi je škofjski sedež iskal bolj uterčiti, ker je Goričansko grajsino že močno zadolženo rešil, in drugo grajsino na Štajerskim (Altenburg) perkupil. — Po vsim tem je bilo zasluženje tega gorečiga škofa za katolsko véro na Krajnskimi veliko; zatorej je bil po pravici Krajnski apostelj imenovan; sej je tudi, ko je l. 1627 škofijo obiskal, v Ljubljani le eniga, in drugej noter do Drave le dvanajst Luteranov našel; v začetku njegoviga pastirstva pa jih je bila nesošteta množica. Umerl je v Gornjim gradu l. 1630, in je bil tam zakopan. Pač je njegov spomin gotovo v blagru in plačilo, na ktero je vedno gledal, mu je Gospod tudi dodelil.

(Dalje naslédje.)

Duhovništvu naše škofije blagoslov in mir v Gospodu!

(Poslovenil Jernej Ciringar.)

(Dalje.)

Vsaki čas ima svoje vlastne potrebe, terja posebnih popravkov ino naredb. Naš svitli cesar, ktereга blago serce od velike ljubezni za svoje podložnike gori, je terdno sklenil potrebam ino željam svojih narodov ze vsem popolnoma zadostiti, ino je uže iz tega naména vstavo nam potverdil. Častiti bratje! vzemimo z vredno hvaležnostjo ti dar našiga deželskega oblastnika — ki svojim podložnikom takošno zaupanje skaže — v zaupanji, da Bog bo na našega preljubega cesarja ino na celo našo

državo z neprenehljivo milostjo se oziral, in bo na novi poti, ktero je austrijska vlada nastopila, srečo narodov ustanovil, nas vse v vseh časnih spremembah branil in ze svojo milostjo osrečil. K izpolnitvi te želje po zmožnosti pripomoči z duhovsko močjo, ktera je v naših rokah, je ravno tako sveta kakor sladka dolžnost, ktero zvesto izpolnovati Bog ino država od nas terjata. Naš poklic je véra, z véro moramo serca ljudi obdelovati, kjer brez vére, brez kristjanstva, brez duhovništva, — si nobeden pameten domoljub ne bo bluzene bodočnosti obétal?

Zato ljubljeni sinovi! spoznam v svojem ino vašem imenu: Mi smo prijatelji blažnosti naše države, ktere slavo in povikšan blesk iz serca želimo: — prijatelji smo tudi vstave od cesarja nam dodeljene; — prijatelji vseh stanov in udov naše države, kteri se poganjajo za pravi napredek v dobrem, se trudijo za pravi blagostan in srečo. K temu lepemu žlahtnemu koncu hočemo tudi mi svoj dar doprinesiti z tim, da ljudstvu neke temne pitanja (prašanja) sadajnosti razjasnimo, krive ume (zapopadke) razpravimo, k miru, mernosti, zaupnosti opominjamo, k podpori ubogih pomagljivo roko podamo, ino breme države z dobrovoljnimi darovi oblehkoto. Prizadevali si bomo zjedinjeni z gospodskami ino vsemi dobromislečimi občno blažnost podpirati, ter zadržke reda in prave sreče oddaljiti. Da si to zaupljivost, to prijateljsko porazumljenje — kolikor je od naše strani mogoče — pridobimo, hočemo ravno tako ljudomilo kakor svobodomiselnost z gospodskami in sosedskimi starašinami v mestih ino na deželi se pogovoriti čez to, kar je potreba; ino svet, ki se sadaj z neustavljivim tišanjem za svoje osrečenje bojuje, naj nas ne spozna za lene gledavce, temuč delavne človekoljube. Vsikdar bomo radi, ako se nam želje odkritoserčno ino čedno razodenejo, h kterih izpolnitvi morebiti mi pripomoči moremo; da se po tem v okom pride brezštevilnim naopačkim razumljenjem in sumničenjem, ki so glavni izvir vedniga puntanja. Vsaj hočemo in moramo pripravljeni biti, roko podati k vsimu, kar srečo človečanstva podpira. Zato je posebno naša dolžnost, serca ze sv. véro nagibati, da si nikdo pri tem ničesar ne dovolji, kar je našej vesti, sv. véri ino božjim ino cerkvenim zapovedim nasproti.

Oh kako srečnega bi se jaz čutil, ako bi v tem vzbudjenem času meni dovoljeno bilo svoje oči razveselovati na ljubomilem gledišču te jednodušnosti med duhovništvom in ljudstvom, jednodušnosti med višjimi ino nižjimi v mestih ino na deželi, — ako bi jaz vidil, kako se vsi dobromisleči našega očestva v serčnej delavnosti za občo blažnost, zbiraajo! Le v takovem zjedinjenju v takovem zaupljivem pripomaganju v Bogu in z Bogom je srečen napre-

dek mogoč, je na ustanovljenje prave svobode misliti. —

Pa kako naopački razumki svobode so med ljudstvom nekaj iz neumnosti nekaj po zapeljevanju od drugih, razširjeni! Iz tega obzira častiti bratje! bodi Vaša marljiva skerb tako v očitnem podučitvi kakor v osebnih pogovorih verne podučiti, in jih stvariti pred krivim razumenjem, da se krivo ne rabi ta dobrota, tak žlahtna in dragočena kakor je svoboda. — Povejte tedaj svojim ovčicam, da njihov vikši pastir, vesel njih časne sreče, pa tudi skerblijiv za véčno zveličanje svojih izročeni, jim sledeče poduke in svaritve na serce položi:

(Dalje naslédje.)

Sedajni obšir katolške cerkve.

Spisal Valentin Sezun. (Dalje.)

XII. Pruško (Prajsovsko) kraljestvo.

4. Saksonsko. Ta rodovitna dežela je bila v l. 1814—1815 saksonskemu kralju Frideriku Augustu I. v kazni, de svoje Napoleonu obljubljene svestobe ni bil kakor drugi nemški gospodarji prelomil, odpruškiga kralja Friderika Wilhelma III. vzeta, kteri jo je svoji državi perdjal. Sem ste tudi perpisane deželi Erfurt in Eichsfeld, ki ste do leta 1803 velikimu škofu v Majncu podložne bile.

Ljudi tukaj sploh je do 1 milijona in 500.000; med tim je blizo 222.000 katolčanov, drugi so Protestanti in nekaj Judov.

V Saksonskim oddelku v mestu Eisleben je bil 10. listopada 1483 rojen veliki krivoverc Martin Luter. Njegovi starši, uboziga rudarskiga stanu, ga niso zamogli podpirati, le s pomočjo dobrih ljudi je torej zamogel v šolo hoditi. V l. 1503 je stopil v kloster Augustinskiga reda (ordna) v Erfurtu, in je bil v l. 1507 za mašnika posvečen, ter je postal v l. 1508 učenik na vseučelišču v Vitembergu. Razumne pa napuhnjene glave in spačeniga serca, nabije on v l. 1517 31. dan kozoperska 95 katolški véri nasprotnih stavkov (Thesen) na cerkvene vrata v Vitembergu, in odslej je njegova nova in kriva véra, ktera je razujzdanosti in hrepenenju po cerkvenim premoženju tolikanj na roko šla, kakor velika povodenj se jela razširjati. Deželni mogočniki so jo poprijeli, de so premoženje kloštrov in cerkvá na se spravili; razujzdani ljudje so k njej perstopali, de so ložej po svojih mesenih željah živeti zamogli; drugi so bili ti véri persiljeni, ker so jim bili katolški duhovni odvzeti in luterski posiljeni. Luter sam se je bil v l. 1524 oženil z nuno Katarino Bore, ki je bila v l. 1523 iz klostra ušla, je Heškemu landgrafu Filipu pervolil dve ženi imeti. Terdovratin v svoji krivoveri je v l. 1546 v Eislebnu umerl in bil v Vitembergu pokopan.

Vstali so tako med ljudmi, ki so bili v véri

zmoteni strašni punti (Bauernkriege), Turki so perderli z vojsko noter do Dunaja, kuga je ljudi morila v mnogih krajih in per toliki zmešnjavi je luterstvo rastle kakor plevel na njivi, in sadež prave vére v mnogih deželah zadušilo. —

Tudi v imenovano deželico Eichsfeld je bilo tako Luterstvo peršlo; ali patri Jezuiti, ktere so Majnški veliki škofje kakor deželni gospodarji tje pošiljali, so bili tako srečni, de so po pogostnih misijonih zapeljane ljudi h katolski véri nazaj perpeljali, kteri so Eichsfeldjani še današnji dan s posebno ljubeznijo vdani.

Povsod po njih dolinah in hribih je veliko križev in podob Svetnikov nastavljenih, v vsaki vasi je že kaka lepa kapela, in božje pota tam še zlo obrajtajo. Nekdaj je bilo tukaj dosti kloštrov, prusko vladarstvo pa je vse overglo.

V mestu Erfurt imajo katolčani 12 cerkvá, med kterimi nar večí Matere Božje zavoljo lepiga zidanja (arhitekture) slovi; v njej turnu visi nar težji zvon na Nemškim zunaj Dunaja. Ta namreč vzdigne 274 centov, njegova obsega znese 15 vatlov. Nekdaj so imeli katolčani tukaj sloveče šole, zdaj jih ni več; prusko vladarstvo jih je v l. 1816 overglo in v nekdamnjim klostru Jezuitov napravilo protestanske latinske šole, ktere morajo tudi katolčani zavoljo pomanjkanja lastnih obiskovati.

5. Prusko (Preussen), od kteriga ima celo kraljestvo ime, šteje 2 milijona in 30.000 ljudi. Med timi je blizo 700.000 katolčanov večdelj poljskiga jezika; drugi so Protestantje, večdel Nemci, Judov je 30.000.

Za katolčane ste tukaj 2 škofii: Kulm in Ermeland. — Sedajni Kulmski škof je Anastazi Sedlag, ki v vasi Pelplin, v nekdamnjim klostru Bernardinov, stanuje. — Sedajni Ermelanski škof pa je Jožef Gerie naslednik Stanislava Hatten, kteriga je bil krajač (žnidar) Rudolf Kühnapfel v l. 1841 s sekiro ubil. On ima svoj sedež v majhnim mestu Frauenburg.

Prusko je med vsimi evropejskimi deželami skorej nar dalj v ajdovski slepoti ostalo; zastonj je bilo perzadevanje misjonarjev Pruse spreobrniti; Prusje so jih pobijali in kristjane morili, ter po soseskah grozovitno ropali. Torej sta Poljski vojvod Konrad in škof Kristian v l. 1207 poklicala križanske viteze (Deutsche Ordensritter) na pomoč, de bi meje pred Prusi varovali, in za plačilo sta jim veliko svetá obljubila. Celih 53 let so se ti vitezi zdaj s neverniki bojevali, na zadnje so Prusi obnemagali in v zapušene kraje se je scasama veliko Nemcev vselilo. Ti križanski vitezi so bili tako tudi deželni gospodje Pruskiga postali.

Eden njih poznejših vojvodov (Hochmeister) Albert Brandenburški bi se bil rad oženil, kar,

kakor katolčan zavoljo obljube vedne čistosti tega ni smel storiti, postal v l. 1525 Luteran, in njegov zgled je zapeljal veliko družih. Klostri in šifunge so bile overžene, cerkve poropane in v mestu Kralievce (Königsberg) v l. 1544 lutersko vsučeliše vpeljano. To vsučeliše stoji še današnji dan, in njegovi protestanski učenci so neki med vsimi nemškimi učenci nar bolj razujzdani. V Kraljevicu sploh, kjer 72.000 večidel Protestantov in 1800 Judov prebiva, je policijsko preiskvanje v l. 1845 najdljo 217 parov ljudi, ki so v konkubinatu živeli in že po 4 in 5 otrok imeli. Tukaj je bila v l. 1835 tudi vstala ostudna družba Mukarjev, proti kterim so nekdamni Manihejci še angeli bili. — In toliko nerodnost so protestanski pastori Dirstel, Ebel božjo službo imenovali.

V silno veliki stiski katolske vére na Pruskim v 16. stoletji je bil Bog eniga moža obudil, kteri je saj ljudi polskiga jezika pred Luteranstvom obvaroval in jih k ljubezni katolske vére vmel. Ta je bil Stanislav Hosius, rojen v Krakovi (v l. 1504) in v l. 1551 škof Emelanski (Varmiensis). Serčan kakor vojšak se je on vstavljaj Luteranstvu s svojim spisanim naukam (Confessio fidei catholice); Papež Pij IV. ga je storil za kardinala in slava njegova je bila tako velika, de je v Tridentinskim zboru on nekaj časa predsednik (Vorsitzende) bil. Šole za bogoslovce v Braunbergu, ki jih je bil v l. 1564 tam vpeljal in s potrebnimi dohodki preskerbel, opomnijo verne še današnji dan s svojim imenom Hosievše (Collegium Hosianum) na tiga gorečiga velkiga pastirja. —

6. Poznana ima 1 milijon in 110.000 ljudi, od kterih je blizo 800.000 katolčanov, 210.000 Protestantov in 100.000 Judov. — Katolčane vlada en veliki škof, zdaj Leon Przyluski. Prusko vladarstvo plačuje v tej deželi 319 protestanskih sol, katolskih pa le 142, ako ravno je katolčanov veliko več kakor protestantov: kaj čuda de je današnji dan v tej škofii tako veliko pomankanje katolskih duhovnov. Vso to deželo in več strani poprej imenovaniga Prusikiga (Preussen) so pruski kralj Friderik Wilhelm II. v l. 1793 in 1794 od nekdamniga Poljskiga kraljestva po sili odtergali in s svojo deržavo zvezali. Od tistiga časa se je jelo veliko protestanskih Nemcev sem vseljevati; vladarstvo jim gre na roko, in tako je peršlo, de se je kriva véra tukaj tolikanj ukoreninila, in de katolski Poljaki krivoverne Nemce med saboj tako težko vidijo, kar so oni v l. 1846 in 1848 prav živo pokazali.

(Dalje naslédje.)

Varite se lažnjivih prerokov!

Turk ne zaničuje svoje lastne vére, Jud se ne sramuje svojiga talmuda, in vsak neprekuhan div-

jak spoštuje svojih očetov šege: sramota pa je — žalost in sveta jeza mora prevzeti sleherno ne popolnoma zdivjano serce, viditi, da ravno v edinozveličavni cerkvi se redi obilno gnusoba, moljev in samojedcev, ki sami sebe grizejo in spodjedajo! Taki ljudje — malopridni sužni svojiga poželenja, kteriga berzdati so si še nejeverniki v čast šteli — bi rajši dans, ko jutri sv. mater katolško cerkev spod solncea pihčili, ko bi mogoče bilo, za to ker ona zapoveduje po človeško, in ne po podzverinsko živeti.

Neki človek v L. (imé za zdaj zamolčim) je nekaj kmetov v krepelnac dobil, ter jih (ali iz zgoli hudobije, ali sam zapeljan, ne vem?) tako le zapeljeval:

1. Vsih puntov in vojsk je papež kriv;

2. Mesa v petek in saboto le tisti ne sme jesti, kdor nima dnarjev, da bi se per skofu odkupil: kdor pa le plača, ga sme jesti. — Post ni nič; kar skoz usta gre, človeka ne omadeža.

3. Revež, ki nima dnarjev, se ne sme v žlahti oženiti; bogatino pa, ki ima dnarje, da se odkupi, je vse perpušeno.

Navednim v poduk naj bo za zdej toliko rečeno:

1. Nedolžnost sv. Očeta v Rimu, ktero so sami presviti nadvojvoda Joan spoznali, in duhovnam zapovedali, da naj ljudi v ti reči podučijo, tudi ti prekanjeni lažniki dobro vedó, in vender so oni s svojimi peklenskimi lažmi čez sv. Očeta ljudi po deželi vse zbegali, da sami ne vedó, kaj in komu bi verjeli. Taki ljudje, ki jih veseli, posvečenim osebam dobro imé ropati, s svetimi reči norčevati in vse božje in človeške pravice oskrunjevati, v svoji slepoti tako dolgo ne vidijo nad seboj temnih oblakov, dokler ne začne v njih butice treskati, kakor se je ob času kolere zelo velikrat zgodilo tistim, ki so se prederznili ž njo norčevati. — Modre glave pa, ki morebiti tudi kej svetimu Očetu podtikujejo, bi bilo vender prašati: Kako de v svoji napeti modrosti tudi toliko hvaljene, in do neba povzdignjene svobode nočejo svetimu Očetu perpisovati?

3. 3. Sveta katolška cerkev ne gleda na človeka, naj bo bogat ali reven, ona vsakimu v enaki meri svoje dobrote deli. Rešenje od cerkvenih zapoved (dispens) se zamore dobiti, pa le takrat, kadar so terdni in resnični vzroki ali uržahi, in če so tisti vzroki, zavoljo kterih se rešenje (dispens) da, lažnjivi, tudi tako rešenje per Bogu — ki vse vidi in vé — ne velja nič! Za dnarje pa cerkev in njeni služabniki rešenja od posta ali družih zapoved nikoli ne prodajajo, kakor je uni zapeljivec kmete šuntal. — De se bo pa uni nespametni človek sam svoje zapeljivosti prepričal, in de od njega ali od družih zapeljani ljudje ne bodo v zmoti ostali, in de se za dobro imé visokočastitiga škofijstva sker-

bi, prosim častito Vredništvo, naj bi po primernih potih zvedilo, in občinstvu razodelo, da se res take cerkvene dobrote za dnar niso prodajale, in pa da bi blagovolilo v tem listu oznaniti tudi vzroke, zavoljo kterih je rešenje od cerkvene zapovedi (zlasti kar post tiče) zadobi, in pa pota, po kterih se zamore to doseči. Po tem ko bodo ljudje tej reči glas vedili, bodo tudi lažnjivi jeziki manj moči imeli *).

Lažnjivi preroki so véro že preveč zdavnej zgubili ali pa je prav za prav še imeli niso, da bi jih pred večnostjo kej groza bilo, desiravno jih bo šiba maševanja neprevidama zadela. (2. Pet. 2, 1). Kaj pa bodo ti ljudje sami sebi že takraj groba naredili, ki hočejo kmeta ob sv. véro perpraviti, je lahko previditi. En zgled v malim se bere v Celjskih novicah Nr. 8, kakor sledi:

„Koliko časa še bo treba, človeštvo zdramiti!? Kje je pravi izvir hudobije med ljudmi!? Ne boji se hudodelic ne božje, ne človeške sodbe, temuč kakor neumna živina po svojim razujzdanji ravná, da se drugi ljudje že sramovati morajo, take zaveržene brate imeti. Poslušajte tedaj, kaj se je zopet v kratkim per nas zgodilo:

V Lačah, neki vasi v Gorogrenskim kantonu so trije tabakarji služabnika c. k. kamerališkega oskerbnštva (Finanzwächter), kteri jim še lasú ni spuliti mislil, ubili; samo zavoljo njegove službe!

V Podčeteru so pa neki potepuhi grajsinski kozove, ki je bil z žitami napolnjen, požgali. — Kaj je per takih pregrehah govoriti? — Kje je, še enkrat vprašam, izvir hudobije? — Iše naj ga človek, kjerkoli ga hoče, ne bo ga našel, kakor v pomankanji svete vére. Zatorej, vi modrijanje svetá, le hitite na prekue, ljudi sv. vére obropati, da bo tudi prav hitro vas (zlodjeve preroke in zapeljivce) njih hudobija, ali, de bolj rečem, da bo vas prav hitro božja roka zadela s svojo véčno pravico.“ (M.)

Jeran.

Iskre.

Dobra reč ima sorražnike.

Vsaka dobra reč ima sovražnike; nebena dobra reč jih toliko nima, kolikor kersanska véra; zato, ker je kersanska katolška véra nar boljši reč pod božjim solnceam.

Čudeš je, da se je nasa véra ohranila.

Toliko moljev in klopov in škorpjonov je v sv. véri, in toliko vran, in volkov in lisic se zaganja od zunej na njo, da se je le „z velikim čudežem“ ohranila: ko bo sedajni potres minul, cerkev pa (kakor vemo) bo stala, kakor zdaj; ali bodo neki moli in klopi in škorpjoni, vranovi, volkovi in lisjaki (kolikor jih potres ne bo požerl), „ta čudež“ vidili? — Morebiti, če se jim bodo oči odperle.

* Te vosila homo per bližnji perložnosti spolnili.